

б) Парламентарни систем

Парламентарни систем је други (пored председничког) важан облик организације државне власти заснован на начелу поделе власти. Иако оба система произилазе из поделе власти, између њих се прави разлика у томе што је код председничког изведена крута (строжа) подела власти док су у парламентарном систему односи између посебних власти еластичнији, што ће рећи да је изведена гипкија подела власти која подразумева већи степен сарадње подељених власти. Може и да се каже да је то такав институционални аранжман или систем власти чију окосницу чини равнотежа и сарадња законодавне и извршне власти, при чему постоји мала превага законодавне над извршном власти и то пре свега у смислу изборне (јер бира владу) и контролне улоге парламента. Истина, и влада (егzekутивна) има повратна средства утицаја на парламент како би се ублажила његова премоћ и успоставила равнотежа која је битна за нормално функционисање самог система. Но остаје да је главни симбол парламентаризма сам парламент (јер се по њему и зове овај систем) као што су у скупштинском систему то скупштина, а у председничком – председник државе. Парламентарни систем је највише распрострањен у Европи – ту доминира, а за његову колевку се узима Енглеска, што није ни чудно ни случајно. Енглеска је земља где се прво појавио и развио парламент и у њој он има дугу традицију, почев од 13. века када му је претходило прво представничко тело – Magnum Consilium. То је било сталешко политичко представништво (и то највише властеле и свештеника) да би временом оно ширило своју основу и постајало све више народно представништво, у правом смислу парламент у коме ће касније (у XVII веку) да загосподари трећи staleж пре свега буржоазија као водећа друштвена и политичка снага. Овај систем у Енглеској је био тековина револуције од 1688. г. која је укинула монархијски апсолутизам и трасирала пут будућој парламентарној монархији „јер је краљ морао узимати за министре људе који уживају поверење парламента и то је био најсигурнији начин да остане у добрим односима с телом коме насупрот није могао више владати.“ Нарочито од 1714. г., са доласком хановерске (немачке) династије на енглески престо усталила се пракса парламентарне владе – оне која има иза себе партијску већину у парламенту. Да би спречили повратак Торијеваца (и династије Стјуарт) на власт, Хановеранци су из практичних потреба морали да владају са виговским кабинетом, да би се почев од виговског првака Уолпола усталила и пракса првог министра који председава владом иако формално такво звање тада није постојало. Стицајем тих историјских околности родио се енглески